

UDK:323.2:34(094.2)

Enaxon NISHANBAYEVA,
O‘zMU Ijtimoiy fanlar fakulteti dotsenti
E-mail: enahon235@gmail.com

Falsafa fanlar doktori, dotsent F.Hikmatov taqrizi asosida

IJTIMOYIY SHERIKLIKNI SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHIDAGI TARIXIY SHART-SHAROITLAR HAMDA IJTIMOYIY, SIYOSIY, HUQUQIY OMILLAR

Аннотация

Ushbu maqolada ijtimoiy sheriklik, uning shakllanishi va rivojlanishidagi tarixiy shart-sharoitlar, ijtimoiy, siyosiy, huquqiy omillar hamda o‘ziga xos xususiyatlari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: davlat, fuqarolik jamiyati, fuqarolik jamiyati institutlari, ijtimoiy sheriklik, hamkorlik, tarixiy shart-sharoitlar, huquqiy omillar.

ИСТОРИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ И СОЦИАЛЬНЫЕ, ПОЛИТИЧЕСКИЕ, ПРАВОВЫЕ ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Аннотация

В статье анализируются социальное партнерство, исторические условия его становления и развития, социальные, политические, правовые факторы и его особенности.

Ключевые слова: государство, гражданское общество, институты гражданского общества, социальное партнерство, сотрудничество, исторические условия, правовые факторы.

HISTORICAL CONDITIONS AND SOCIAL, POLITICAL, LEGAL FACTORS IN THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF SOCIAL PARTNERSHIP

Annotation

This article analyzes social partnership, historical conditions of its formation and development, social, political, legal factors and its specific features.

Key words: state, civil society, civil society institutions, social partnership, cooperation, historical conditions, legal factors.

Kirish. Ijtimoiy sheriklik tizimi an’anaviy jamiyatda ko‘p asrlik madaniy an’analar, milliy qadriyat va boy ma’naviyatga ega xalqlarning axloqiy normalariga kirib borgan, ularning o‘zaro sherikchiligiga oid bahsli masalalarda murosaga erishishga yo‘naltirilgan. Bu jarayonda esa nafaqat o‘zaro sherikchilikka asoslangan ijtimoiy-iqtisodiy va ijtimoiy-siyosiy hodisalar bilan, balki mavjud bo‘lgan an’analar bilan hisoblashish kerak bo‘ladi. Shuning uchun ham M.Veber “Ijtimoiy munosabatlarning ratsional asoslarini belgilovchi ijtimoiy tartib, dualistik xususiyatiga ega. Chunki u bir tomondan u individlar uchun obyektiv bo‘ladi, shuning uchun ularning hatti-harakatlarining bosh nazoratchisi hisoblanadi. Ikkinchi tomondan esa u “maqsadli ittifoq” ishtirokchilarining bir qator ko‘rsatkichlar bo‘yicha o‘zaro roziligi natijasidir, bunday ijtimoiy sheriklikning o‘rnatilishi va uzoq muddatli bo‘lishi tomonlarning o‘zaro maqsadli va manfaatli faoliyati bilan belgilanadi”[1] deb ta’kidlaydi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi. Jahonning taraqqiy etgan mamlakatlarida globallashtirish jarayonlari bilan bog‘liq yanada kuchayib borayotgan ijtimoiy-siyosiy muammolarni ijtimoiy sheriklik mexanizmidan foydalanib, hal etish borasida maqsadli ilmiy izlanishlar amalga oshirilmoqda. Ushbu maqolada ijtimoiy sheriklik, uning shakllanishi va rivojlanishidagi tarixiy shart-sharoitlar, ijtimoiy, siyosiy, huquqiy omillarni tadqiq etishda xalqaro va milliy normativ hujjatlar, jumladan: Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT) konvensiyasi hujjatlari, Inson huquqlari bo‘yicha xalqaro shartnomalar, O‘zbekiston Respublikasining “Ijtimoiy sheriklik to‘g‘risida”gi qonuni; Ijtimoiy sheriklik va davlat qarorlarini qabul qilishda jamoatchilik ishtiroki masalalari bo‘yicha xalqaro tajribalariga asoslanildi. Shuningdek, ijtimoiy sheriklik munosabatlarini tadqiq etgan xorijiy

(M.Veber, T.Parsons, Dj.Gelbreyt, D.Bell) va mahalliy (A.Begmatov, A.Saidov, T.Matiboyev, A.Huseynova, M.Mirzakarimova) olimlarning mavzuga oid tadqiqotlari tahlil qilindi.

Tadqiqot usullari: ushbu maqola tarixiylik, mantiqiylik, tizimlilik va qiyosiy tahlildan foydalanildi.

Natija va muhokama. Ijtimoiy sheriklik, ijtimoiy tartibning mohiyatan o‘zaro kelishuvga asoslangan shakli bo‘lib, uning yangicha ma’no-mazmunga ega bo‘lishi keskin vaziyatlarida ham integratsiyalashgan yaxlitligini saqlab qolishni talab etadi. Chunki o‘z davrida T.Parsons ham “Ijtimoiy sheriklikni ta’minlashda maqsadlarning instituallashtirilgan shakli, mohiyatan sheriklikning barqaror modellari hisoblanadi va ijtimoiy tizim asosini tashkil etadi”[2] deb yozgan edi. Shubhasiz, ijtimoiy sheriklik prinsiplarini amaliyotga tatbiq etish – murakkab vazifa. Bu jarayon zalvorli natijalarga olib keladi: jamiyatning qutblarga bo‘linishi barham topadi, jarayonning barcha ishtirokchilarida faollik oshadi, siyosiy va ijtimoiy barqarorlik kuchayadi, taraqqiyot uchun mustahkam asos yaratiladi.

Bunday fundamental maqsadlarga o‘z-o‘zidan erishilmaydi va bu borada muayyan tajriba to‘plangani yuqoridagilardan ko‘rinib turibdi. Tarixiy nuqtainazardan dastlabki sheriklik subyektlari ikki tomonni tashkil etadi: ishchi va ish beruvchi (ishlab chiqarish vositasi egalari). Bunday ikki tomonlama sheriklik keyinchalik «bipartizm» nomini oldi. Shundan so‘ng sheriklar tarkibi sezilarli darajada o‘zgardi, chunki muzokaralar jarayonida davlat ham ishtirok eta boshladi. Natijada yuzaga kelgan uch tomonlama sheriklik «uchpartizm» (tripartizm) deb nomlandi. Uch tomonlama kelishuv modeli Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT) konvensiyasida 144-raqam bilan belgilab qo‘yilgan[3].

Mazkur konvensiyaga ko'ra davlatlar ham o'zaro ijtimoiy sherikga aylanadilar va ishchilar hamda ish beruvchilar uyushmalari bilan bir qatorda umummilliy sheriklik-kelishuv shartnomalarini imzolaydilar. Nihoyat, ijtimoiy sheriklik subyektlari tarkibi yanada murakkablashdi – ko'p darajali sheriklik joriy etildi. Bu esa uchpartizm prinsipiga nafaqat umummilliy darajada, balki tarmoq va korxonada ham amal qilinishi lozimligini bildirardi.

Nihoyat, bu mexanizmda uning samaradorligini ta'minlab turish uchun arbitraj vazifasini bajaradigan element ham o'z o'rnini topishi kerak. Yuqorida sanab o'tilgan elementlar bir tizimga birlashgan holdagina sheriklikning bosh maqsadi bo'lgan ijtimoiy barqarorlik va tinchlikni ta'minlay oladi. Ayni shu ma'noda, ijtimoiy sheriklik mehnat munosabatlari nuqtai-nazardan jamoa shartnomalari ish beruvchilar va xodimlar vakili bo'lmish kasaba uyushma qo'mitalari o'rtasida imzolangan muhim lokal hujjat sifatida yangicha ma'no-mazmun kasb etmoqda. Kasaba uyushmalari faoliyatining asosini ham aynan ijtimoiy sheriklik tamoyillari tashkil etadi. Biroq, XXI asrda ijtimoiy sheriklik tamoyillarini yangicha ma'no-mazmun kasb etishi natijasida davlat mashinasi mehnat va kapital o'rtasidagi muvozanatni ushlab turishda ustuvor rolni o'zida saqlab qolmoqda. Bunday yangi ijtimoiy sheriklik tizimi 1960-yillarning oxirlaridayoq postindustrial nazariya asoschilari Dj.Gelbreyt va D.Bell tomonidan bashorat qilingan edi. Ular jamiyatda davlat roliga yuqori baho berib globallashuv sharoitida fuqarolik jamiyati instituti bo'lgan kasaba uyushmalarining vazifalariga o'rin qolmaydi, deb hisoblaganlar. Keyinchalik kasaba uyushmalari o'rtacha sinfning alohidalashgan guruhiga aylanadi, ijtimoiy guruhlarining integratsiyalashuvi jarayoni ular manfaatlarining tor guruhga qadar qisqarishiga olib keladi[4] degan xulosaga keladilar. Bizningcha, siyosiy transformatsiyaning hozirgi, global chaqiruvlar rivojlanishi sharoitidagi davlat va fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasida ijtimoiy sheriklikni amal qilishi jarayonida yuzaga keladigan muammolarni tadqiq etishga bo'lgan e'tibor kuchaymoqda. Globallashuv jarayonlarining tezlashishi hamda uning davlat va fuqarolik jamiyati institutlari faoliyatiga ta'siri shunday asosiy tendensiyalar bilan tavsiflanadiki, ularning faoliyatida institutsionallashuvi jarayonlari kuzatiladi.

Ijtimoiy sheriklik tizimining bugungi bosqichidagi asosiy elementlardan biri unga erishishning strategiya va taktikasidir. Bu esa ijtimoiy-iqtisodiy maqsadga erishishning uzoq muddatga mo'ljallangan yo'nalishini, ya'ni strategiyani ko'zda tutishni hamda unga erishishning taktikasini anglatadi. Ijtimoiy sheriklik tizimining to'rtinchi elementi ularning mexanizmidan iborat. Bu tarkibiy qism shunchalar muhim va o'ziga xoski, alohida ko'rib chiqishni taqozo etadi. Nihoyat, zamonaviy ijtimoiy sheriklik tizimining beshinchi elementi sifatida sheriklarning madaniyati va axloqini qayd etib o'tamiz. Bu tushunchalar ortida sheriklarning bir-biriga hurmat bilan qarashi, halolligi, ishonchi, yuksak mas'uliyati yotadi va ularsiz jamiyatda haqiqiy sheriklikni amalga oshirib bo'lmaydi. Shu boisdan ham T.Matiboyev "Ijtimoiy sheriklik tomonlarning aniq muammoni birgalikda his etib, uni hal etishga kirishish, shu jihatdan teng huquqlikka asoslangan, uzoq muddatli va o'zaro manfaatli munosabatlaridir"[5] deb qayd qiladi. Bizning nazarimizda, ijtimoiy sheriklik madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan ijtimoiy harakatlarning manfaatlari tengligi tamoyillariga asoslangan holda siyosiy ong va madaniyatni shakllantirishga qaratilmagan bo'lsa, bozor iqtisodiyoti yoki siyosiy pliyuralizm jamiyatni demokratlashtirish va uning siyosiy barqarorligi muammosini hal qilmaydi.

Ijtimoiy sheriklik fuqarolik jamiyatini barqarorligini belgilaydigan tizim bo'lsada, uni boshqa ijtimoiy hamkorlik yo'nalishlarining mezonlari bilan aralashirib yubormaslik kerak. Chunki, natijalariga ko'ra, ijtimoiy sheriklik qaysi soha

tadqiqot obyekti bo'lishidan qat'iy nazar, u siyosiy faoliyat mahsuli hisoblanadi. Shu boisdan ham ijtimoiy sheriklikning individual va ijtimoiy shakllarini jamiyat siyosiy manfaatlari, ehtiyojlariga mos kelishiga qarab aniqlash hamda turkumlashtirish mumkin.

Iqtisodiy sohadagi munosabatlar nuqtai nazardan qaraganda, fuqarolik jamiyati va ijtimoiy sheriklikka ijobiy ta'sir etadigan tizimni rivojlantirish – mehnat jabhasida turlicha namoyon bo'ladigan xodimlar va ish beruvchilarning manfaatlari orasida nisbiy muvozanatni, kelishuvni sheriklik asosida vujudga keltirishga sharoit yaratadi. Shuning uchun ham faylasuf olim A.Begmatov mehnat munosabatlarida ijtimoiy sheriklik masalasiga to'xtalib "Ijtimoiy sheriklik nazariyasining maqsadi jamiyatdagi mehnat munosabatlarida, muayyan guruhlar manfaatlari o'rtasida mavjud bo'lgan ziddiyatlarni bartaraf etish va konsensusni ta'minlashga qaratilgan edi"[6] deb ta'kidlaydi. Darhaqiqat, ijtimoiy sheriklik iqtisodiy samaradorlik va ijtimoiy adolatning birga aks etishi mexanizmi bo'lib hisoblanadi. Shu boisdan ham bizning nazarimizda ijtimoiy sheriklikning rivojlanish dinamikasini ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlar nuqtai nazardan quyidagicha bosqichlarga bo'lib o'rganish mumkin:

Ma'lumki, SHO'rolar davrida yakka hukmronlik qilgan kommunistik mafkura sinfiylik va partiyaviylik shiori ostida ijtimoiy sheriklik masalasiga e'tibor qaratilmagan edi. Ijtimoiy sheriklik «Davlat va jamiyat boshqaruvidagi burjuaziya siyosati» «Yot sinflar mafkurasi» sifatida talqin qilindi. Buning sababi sho'rolar mafkurasi sinfiy manfaatlar, yagona partiya talablari umuminsoniy g'oyalardan ustun qo'yilganida edi.

Birinchi bosqich: 1991-2000 yillar, mustaqillikning ilk davrlari.

Bu davrda ilk demokratik institutlar shakllanishi boshlangan (siyosiy partiyalar, NNT va h). Ma'muriy buyruqbozlik tizimi tuzilmasi organlarining faoliyati to'xtatilgan. Ijtimoiy sheriklik - turli xil fikrga ega bo'lgan fuqarolar va turli guruhlarining umumiy maqsad yo'lidagi hamjihatligi sifatida namoyon bo'lgan.

Ikkinchi bosqich: 2001-2010 yillar, jamiyatni demokratlashtirish va modernizatsiyalashtirish davri. Ijtimoiy sheriklik jamiyatda siyosiy kuchlar va ijtimoiy qatlamlarning hamjihatligi, turli millat, irq va din vakillarining o'zaro hamkorligi, ilg'or g'oyalarning o'zaro uyg'unligi, har bir shaxs o'zining fuqarolik burchini his etishi, jamiyatdagi tinchlik va barqarorlik asosida shakllangan.

Ijtimoiy sheriklik fuqarolik jamiyati institutlarining roli va ta'sirini oshirish, huquq va vakolatlari doirasini yanada kengaytirish omili sifatida namoyon bo'lgan. Ko'ppartiyaviylik tizimning meyoriy-huquqiy asoslari shakllantirildi, ikki palatali parlamentga o'tildi. NNTlarning huquqiy asoslari takomillashtirildi

Uchinchi bosqich: 2010-2016 yillar, mamlakatimizda demokratik jamiyatni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi bilan bog'liq bo'lgan davr. Bu davrda O'zbekiston Respublikasining «Ijtimoiy sheriklik to'g'risida»gi Qonuni, «Davlat boshqaruv organlari faoliyatining ochiqligi to'g'risida»gi Qonunlari qabul qilindi. Ijtimoiy sheriklik, fuqarolik jamiyati institutlarining roli va ta'sirini oshirish, huquq va vakolatlari doirasini yanada kengaytirish omili sifatida namoyon bo'ldi. Ijtimoiy sheriklik asosida ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot dasturlarini amalga oshirishda, gumanitar muammolarni hal etishda, mamlakat aholisi turli qatlamlarining huquqi, erkinliklari va manfaatlarini himoya qilishda nodavlat notijorat organlarining davlat hokimiyati organlari bilan o'zaro munosabati tashkiliy-huquqiy mexanizmlarini takomillashtirishning to'laqonli huquqiy tayanchi bo'lib xizmat qilishiga shart-sharoit yaratilgan.

To'rtinchi bosqich: 2016 yildan hozirgacha bo'lgan davrlar, ya'ni siyosiy islohotlarning yangi davrining boshlanishi davri. O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishlari bo'yicha Harakatlar strategiyasi dasturi qabul qilindi. Xalq qabulxonalar va Vertual qabulxonalar tashkil etildi. NNTlarini ijtimoiy-siyosiy jarayonlarning subyekti sifatida faollashuvi yanada oshmoqda. Harakatlar va taraqqiyot strategiyalari asosida davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari hamda fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasida o'zaro ijtimoiy sheriklik asosida hamkorlik aloqalarini yanada mustahkamlashning samarali usullaridan foydalanishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Bu bosqichda davlat va fuqarolik jamiyati institutlarining ijtimoiy sherikligi asosida "Inson manfaatlari – hamma narsadan ustun" degan tamoyil va "Xalq davlat idoralariga emas, davlat idoralari xalqimizga xizmat qilishi kerak" degan ezgu g'oyaning, eng avvalo, xalq bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqot o'rnatish hamda fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarining real himoya qilinishini ta'minlash orqali hayotga amaliy tatbiq etilishi ustuvor ahamiyat kasb etmoqda.

Istiqbolda esa, fuqarolik jamiyati institutlarining faol subyektga aylanib borishi; biznes tuzilmalarining ijtimoiy loyihalarda ishtirokining kuchayib borishi; qabul qilinayotgan boshqaruv qarorlarida jamoatchilik ekspertiza rolining kuchayishi; Parlament va Jamoatchilik nazoratining kuchayishi; Jamoatchilik Kengashlari shuningdek, elektron hukumatning ijtimoiy hayotda ahamiyatining oshib borishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy sheriklik munosabatlarining istiqbolda yanada rivojlantirilishi mamlakatimizda barqaror ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning muhim shartlaridan biri bo'lib qolaveradi[7]. Ayni shu ma'nodagi siyosiy yondashuv ijtimoiy sheriklik fenomeni, uning ko'pqirrali ekani va mavjud tajribani turli tadqiqotlarda foydalanish mumkinligi haqida ilmiy taassurotni shakllantirish imkonini beradi. Ijtimoiy sheriklik jamiyatda ehtimolli nizolarni maqbul yo'l bilan hal etish, iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy barqarorlikni qo'llab-quvvatlashni ham nazarda tutadi. Keyingi paytlarda turli yo'nalishdagi ilmiy doira vakillarining unga qiziqishi ortishi mazkur fenomenning hayotning turli jabhalarida foydalanish imkonini borligini ko'rsatadi.

Shu boisdan ham ba'zi adabiyotlarda "Ijtimoiy sheriklikning turli shakllarida rivojlanishi zamonaviy bozor iqtisodiyotining ijtimoiy yo'nalishini mustahkamlash va uni ijtimoiylashuv jarayonining muhim qismi hisoblanadi"[8]deb ta'kidlanadi. Alohida ta'kidlash joizki, mamlakatimizda fuqarolik jamiyati institutlari faoliyatini rivojlantirishda ijtimoiy sheriklikning o'rni ijtimoiy-siyosiy nuqta nazardan asoslash va retrospektiv o'rganish bu borada nihoyatda muhim ahamiyatga molik bir qator jarayonlarga alohida ahamiyat berish zarurligini ko'rsatadi. Bunda avvalo, O'zbekistonda fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirishda o'zaro hamkorlikning asosiy xususiyati, ijtimoiy sheriklik tizimi doirasida uning elementlari teng huquqli subyektlar kabi namoyon bo'ladi. Ma'lumki, ijtimoiy sheriklik o'z-o'zidan rivojlanmaydi, uning subyektlari bir qator tamoyillarga amal qilinishi talab qilinadi.

Ba'zi bir mamlakatlarda ijtimoiy sheriklik jarayonlarini tashkil qilish va boshqarish uzoq muddatli tadrijiy rivojlanish, o'z-o'zini rivojlantirish natijasida, boshqalarida esa ma'muriy yo'l bilan yoki muayyan islohotlar orqali amalga oshiriladi. Shuning uchun ham, mamlakatimiz hayotining barcha sohalarida tub islohotlar amalga oshirilayotgan bugungi kunda ijtimoiy sheriklik g'oyasi turli ijtimoiy qatlam vakillarining diqqatini tobora ko'proq tortayotganligi bejiz emas. Shu munosabat bilan jamiyatning barcha hayotiy faoliyatlarida sifatiy o'zgarishlar zarurati

yuzaga keladi. Jiddiy nizolar kelib chiqishini oldini olish maqsadida ijtimoiy subyektlar jamiyatda yangicha aloqalar o'rnatishi, olamda mavjudligini o'ziga xos konsepsiyasini ishlab chiqishi, ijtimoiy evolyutsiya istiqbollari anglashlari zarur bo'ladi. Jamiyatdan sheriklik va kommunikatsiya tamoyillariga chuqur refleksiv moslashish, ijtimoiy muhitning transformatsiyasini adekvat qabul qilish va buzg'unchi tendensiyalarga qarshi tura olish talab etiladi. Ayni shu ma'noda, "Inson - deb yozadi A.A.Huseynova - real ijtimoiy muhitda yashaydi va mehnat qiladi. Insoniy faoliyat ijtimoiy muhit bilan uzviy bog'liqdir. U har qanday ijtimoiy muhitda dominant bo'lib xizmat qiladi, inson uning ta'sirida shakllanadi va faoliyat yuritadi"[10]. Mazkur vaziyatda ijtimoiy sheriklik instituti shakllanishi, jamiyatda yuzaga kelayotgan qarama-qarshiliklarni yechishning eng ratsional yo'l sifatida dolzarb ahamiyatga ega. Oxirgi vaqtlarda ijtimoiy sheriklikka turli ilmiy yo'nalishdagi vakillarida paydo bo'lgan qiziqish, mazkur fenomenning, hayotiy faoliyatning turli jabhalarida qo'llanilishi mumkin bo'lgan chuqur potensialga ega ekanligi bilan belgilanadi.

Bozor iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlarning uzoq vaqt davomida jiddiy ijtimoiy zarbalarsiz shakllanishi va rivojlanishi, ijtimoiy sheriklik g'oyasini amalga oshirish bilan bog'liq, avvalo, ijtimoiy mehnat jabhalarida bu jarayonni bevosita kuzatish mumkin. Bir qator G'arb mamlakatlari tajribasi shuni ko'rsatadiki, qaysi mamlakatda ijtimoiy sheriklikning tamoyillari amalga oshirilsa, unda milliy iqtisod, tadbirkorlik faoliyati barqaror rivojlanadi, aholining turmush darajasi tobora o'sib boradi[11]. Bilvosita yoki bevosita davlat ishtirokidagi, ijtimoiy sheriklik yollanma ishchilar va ish beruvchilar o'rtasidagi ijtimoiy-mehnat munosabatlari jahon tajribasida keng tarqalgan bo'lib, O'zbekistonda bozor iqtisodiyoti munosabatlarini barqarorlashtirish sharoitida bu jarayon samarali tatbiq etilmoqda. Davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida ijtimoiy sheriklikni tatbiq etish zarurati shu bilan asoslanadi.

Ijtimoiy sheriklik kooperatsiyaning ma'lum tipi bo'lgani tufayli, u boshqa tiplardan bir qadar chegaralanganlikni nazarda tutadi va ijtimoiy aloqalar hamda munosabatlar umumiy tizimining murakkabroq elementi sifatida ko'rib chiqilish zarur[12]. Shu munosabat bilan, tizim sifatida sheriklikning tashkil etuvchi belgisini (yoki prinsipini) ajratish, uning tashkilot sifatidagi asosiy tavsifini va jamiyat organizmidagi funksiyalarini aniqlash muhim. Bunday asosiy o'lchamlar sirasiga, biz sheriklikning yangi natija olishga, doimiy modernizatsiyalashuvga va rivojlanish sur'atlariga yo'nalganligini kiritamiz.

Ijtimoiy sheriklik - jamiyatning haqiqiy demokratiya mezonlari va tarkibiy qismlaridan biridir. Umuman olganda, ijtimoiy sheriklik quyidagi xususiyatlarga ega: Birinchidan, o'zaro hamkorlarning har birida birlasha olmaydigan, ijtimoiy birlik hosil qila olmaydigan o'ziga xos qiziqishlari va intilishlari bo'lgan bir-biridan farq qiluvchi, ammo fuqarolik jamiyati sharoitida, uning rivoji uchun birlashishni taqozo etadigan kuchlar mavjud. Ikkinchidan, ijtimoiy sheriklik jarayoni bir vaqtning o'zida ham hamkorlik ham kurashdan iborat. Ammo unda bir tomon g'olib bo'lmaydi, yo ikki tomon muvaffaqiyatga erishadi yo ijtimoiy sheriklik tizimi mag'lub bo'ladi, ya'ni konsensusga erishilmaydi. Bu esa ana shu jarayonda samaraga erishish yo'llarini va imkoniyatlarini izlab topishga yordam beradigan maxsus tadqiqotlarni talab qiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, birinchidan, bozor iqtisodiyoti sharoitida ijtimoiy sheriklik deyilganda jamiyat asosiy qatlam va guruhlarining eng muhim ijtimoiy-iqtisodiy manfaatlari uyg'unligi va mutanosibligini ta'minlash maqsadini ko'zlagan ijtimoiy munosabatlarining alohida bir turi tushuniladi. Ikkinchidan, ijtimoiy sheriklik - iqtisodiy islohotlarni o'tkazish va rivojlanishning eng samarali yo'lidir. Iqtisodiy islohotlarni to'g'ri tashkil etish, uni takomillashtirish

va yangi bosqichlarga olib chiqish shu kunning muhim

vazifasidir.

ADABIYOTLAR

1. Вебер М. Хозяйство и общество / пер. с нем.; под научн. ред. Л. Г. Ионина. - М.: Изд-во ГУ ВШЭ, 2010. –С. 456.
2. Парсонс Т. О структуре социального действия. - М.: Академ. Проект, 2002. –С. 88.
3. http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/fp=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312289:NO
4. Гэлбрейт: Возвращение: Монография. А. А. Пороховский, С. Д. Бодрунов, Д. Е. Сорокин и др. Под ред. С. Д. Бодрунова. -М.: Культурная революция 2017. -424 с. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования/Пер.с англ.под ред. В.Л.Иноземцева. Изд. 2-е, исправл.и доп. -М.: Academia 2004г. 790с.
5. Матигбоев Т.Б. Ўзбекистонда ижтимоий ҳамкорлик тизими: шаклланиши, ривожланиши ва истиқболлари. –Т.: Академия, 2014. –Б.16.
6. Бегматов А. Ижтимоий шериклик ва ижтимоий хавфсизлик // Жамият ва бошқарув. 2014. - №1. –Б.44.
7. Мирзакаримова М.М. Бандликда ижтимоий шериклик: Монография. –Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси давлат илмий нашриёти, 2013. – Б.178.
8. Социальное партнерство Опыт , технологии , оценка эффективности. Нещадин А(общ.ред). –СПб.: Алетейя, 2010. - 399с.
9. Роль социального партнерства в формировании европейского социального пространства. -М.: Огни, 2003. –.152 с.
10. Хусейнова А.А. Фуқаролик жамияти ва аёллар. – Бухоро: Бухоро нашриёти, 2009. – Б.106.
11. Кнаак, Р. Социальное партнерство: западный опыт / Р. Кнаак // Вопросы экономики. - 1994. - № 5. - С. 90-96.
12. Цветков В.А. Социальное партнерство./ В.А. Цветков М.: Экономика, 1999.-231 с.